

بازی‌های بومی و محلی

آذربایجان

تألیف و گردآوری:

علی پور خلیل، نسرین رضایی، رخساره احمدزاده

سرشناسه : پور خلیل، علی، ۱۳۵۹
 عنوان و نام پدیدآور : بازی‌های بومی و محلی آذربایجان/ تألیف و گردآوری علی پور خلیل، نسرین رضایی، رخساره احمدزاده.
 مشخصات نشر : ارومیه: مهر معلم، ۱۳۹۷.
 مشخصات ظاهری : ۱۵۴ ص: مصور؛ ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س م.

شابک : ۱۰۰۰۰۰ ریال: ۸-۰-۹۸۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸.
 وضعیت : فیا
 فهرست‌نویسی

موضوع : بازی‌ها -- ایران -- آذربایجان
 موضوع : Games - Iran - Azerbaijan
 شناسه افزوده : رضایی، نسرین، ۱۳۵۰
 شناسه افزوده : احمدزاده خوبی، رخساره، ۱۳۵۶
 رده‌بندی کنگره : ۱۳۹۲پ۹/۱۳۰۴/۷۸GV
 رده‌بندی دهی : ۷۹۶/۰۹۵۵۵۳
 شماره کتابخانه ملی : ۵۳۱۴۰۹۵



شماره مجوز: ۱۴۴۰۴

نام کتاب: بازی‌های بومی و محلی آذربایجان

گردآوری و تألیف: علی پور خلیل، نسرین رضایی، رخساره احمدزاده.

چاپ اول: ۱۳۹۷

شمارگان: ۵۰۰ جلد

شابک و قیمت: ۸-۰-۹۸۳۸۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ۱۰۰۰۰۰ ریال

ناشر: مهر معلم

آدرس دفتر پخش: ارومیه-خیابان والفجر ۱، خیابان فلاحتی ۱، کوی دوم، پ ۷. تلفن:

۰۹۱۴۳۴۰۵۷۴۵

Azamrazavi1393@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۵	مقدمه
۱۷	تاریف بازی
۱۸	فلسفه و بازی
۲۳	بازی های بومی و محلی آذربایجان
۲۵	شعبه شعبه
۲۶	قلعه
۲۷	خوروز، خوروز
۲۸	تولاما
۲۹	جولاتوتما
۳۰	خروس جنگی، دستشده (به اشتباه دست رشته گفته می شود)
۳۱	شاه، دزد، وزیر
۳۳	اشلان کاوی (kâvi bâšlân)
۳۵	پینوکیو

- ۳۶ شکر بنیر
- ۳۸ یه قل دو قل (به ترکی: ایه داش یا قجمه داش)
- ۴۲ بازی • ملی آر دا ووردو
- ۴۳ انه گه داش قویدو
- ۴۵ بازی محلی ا منی بیزیف (لی لی ارمنی)
- ۴۶ آتدرمای معمولی
- ۴۷ آشیرما (کشتی محلی)
- ۴۹ بالیق منده (ماهی در دست من است)
- ۵۰ بش داش (پنج سنگ)
- ۵۱ پولونج آغان (الک دولک)
- ۵۱ دیرمانچی بابا (توفارقان)
- ۵۲ دونبالا پستان
- ۵۲ دیوارا ووردی (به دیوار زد)
- ۵۳ (دوه سورماخ) شترسواری
- ۵۴ قاچان، قاچان (فرار، فرار)

- ۵۴ قوندوم، کوشدوم (دوزبازی)
- ۵۵ گیزلن پانچ (قایم باشک)
- ۵۸ کر
- ۵۹ کوزو باغلیجی (چشم بسته)
- ۵۹ ناقیقچلم
- ۶۱ ایپ گنجاس (ایپ، آتدی)
- ۶۲ ایت قوسدو
- ۶۳ اینه - اینه
- ۶۵ بنوشه
- ۶۶ بوجاق توتدی
- ۶۷ پیشدهک گنچدی
- ۶۸ پیشیک یولو
- ۶۸ توپ توتدو
- ۷۰ توپ عربی
- ۷۱ تک سن جوت

۷۲	تیرنا ووردو
۷۴	جوجه گوزو
۷۵	حمام حمام
۷۶	دالامیندی (گومده نه وار)
۷۷	داری سپم
۷۸	دوئارا ووردی
۷۹	زویول داق
۷۹	قاچان قاچان
۸۰	قوندوم - کوشدوم
۸۱	کباب کباب
۸۲	کوف
۸۳	گوزده قولان
۸۴	گوزو باغلیچی
۸۴	گیرلن قاچ
۸۶	لوبوک غاز

- ۸۷ ناققیشیلی
- ۸۷ ننه منی قوردا و نر مه
- ۸۸ یثردن اوجا
- ۸۹ گئی گله
- ۹۱ بیر قوشما ار
- ۹۲ باغدا یسن
- ۹۳ یولداشیم باغدا ایمانم (دوست من در باغ چه خورده ام)
- ۹۴ کونه قویلاما
- ۹۴ کمر بندی بازی
- ۹۶ مولامیندی
- ۹۷ یولداش سنی کیم آباردی
- ۹۸ جیزیق
- ۹۹ سگیز داش
- ۱۰۱ ای لر، بیگ لر
- ۱۰۳ تخم مرغ بازی

۱۰۴	قی قی (لی لی)
۱۰۵	طناب بازی
۱۰۵	آل آ (نوعی ترانه کودکانه)
۱۰۶	بازی گوی جلم
۱۰۷	چک اوزاند
۱۰۸	توپ وردی
۱۰۹	بازی جیدیل
۱۰۹	عاشیق
۱۱۱	خان تخیدی
۱۱۱	بازی لولا
۱۱۳	لس
۱۱۴	بازی مردی مردی
۱۱۶	پیل دسته
۱۱۸	شاه و وزیر
۱۲۱	نمایش های محلی و سنتی

۱۲۳

ورزش‌های پهلوانی

۱۲۴

نمایش‌های محلی و سنتی

۱۴۵

فرجام سخن

۱۵۰

منابع

www.ketab.ir

مقدمه

بازی‌ها از جمله نمودهای اجتماعی و فرهنگی هر اجتماع به حساب می‌آیند. برای بازی‌ها علاوه بر تخلیه روانی و کارکردهای جسمانی مزیت‌های فراوانی وجود دارد.

بازی‌ها تازری از فرهنگ و میراث هر اجتماعی به حساب می‌آیند. در هر منطقه هم به فراخور شرایط اقلیمی، فرهنگی، زبانی و تاریخی بازی‌های خاصی وجود دارد.

بر هیچ‌کس پوشیده نیست که بخش قابل‌توجهی از تاریخ هر ملت به صورت حکایت و قصه، سینه‌به‌سینه از نسلی به نسل دیگر منتقل و حفظ شده است، به گونه‌ای که شاید در هیچ کتابی به صورت مکتوب به این مسائل اشاره نشده باشد. صاحب‌نظران حوزه تعلیم و تربیت مانند تفریح و سرگرمی جزء نیازهای اصلی زندگی سالم در هر عصر است و تنها، نحوه انجام این تفریح‌ها و گذراندن اوقات فراغت تعیین کننده آن بوده است.

در روزگاران گذشته نیز همانند روزگار ما، مردم به بازی و سرگرمی نیاز داشتند، هرچند زندگی ماشینی عصر ما سبب شده انسان‌ها، بیشتر وقت خویش را برای تأمین معاش خود و

خانواده‌شان صرف کنند. در گذشته زندگی مردم ساده و بی‌تکلف بود، به همین دلیل، اوقات فراغت بیشتری داشتند که برای پر کردن آن به ورزش، بازی و تفریح روی می‌آوردند و به این وسیله برای خود سرگرمی‌های متنوعی ایجاد می‌کردند.

تفریح و سرگرمی جنبه‌های مختلفی داشت، مانند شب‌نشینی، شعرخوانی و داستان‌پردازی تا انجام نمایش‌های سنتی و با توجه به این است که جوامع بشری اعصار گذشته، بر اساس آداب و رسوم و سرگرمی‌هایشان از یکدیگر متمایز می‌شدند.

سرزمین ایران به سبب وسعت جغرافیایی و موقعیت استراتژیکی که در طول تاریخ داشته، همواره مورد هجوم و حتی سکونت اقوام و ملل گوناگون قرار گرفته است و همین باعث شده که قومیت‌های مختلف (ترک، لر، کرد، پارسی، فارس، گیلک و غیره) در این سرزمین سکنی گزینند. از هر یک از این قومیت‌ها دارای ویژگی‌های خاص فرهنگی خود بودند که همین عامل، سبب تنوع در آداب و رسوم، سرگرمی و تفریح‌های مردم این سرزمین شده است. این تنوع با همان ویژگی‌ها، هنوز در این سرزمین وجود دارد.

امروزه برخی از این بازی‌ها، جنبه ورزشی به خود گرفته است، همین عامل سبب گردیده تا بازی‌ها از جایگاه ویژه‌ای در ایران و جهان برخوردار شوند؛ به گونه‌ای که برخی از این ورزش‌ها مانند کشتی و چوگان، جنبه فراملی به خود گرفته است.

تعریف بازی

بازی امری است که از آغاز تولد تا هنگام مرگ همراه آدمی است. بازی در واقع درس است و زیستن، درس احترام و ادب به هم‌نوعان و درس شناخت محیط است که در کنار تجربه‌اندوزی و کسب مهارت، به کارگرفتن هوش و عاطفه را نیز به ما می‌آموزد. بازی به ما می‌آموزد که چگونه با دیگران رابطه درست و مناسب و در کنار آن با محیط پیرامون هوش سازگاری برقرار کنیم. بازی و هوش اجرای صحیح آن را برقرار می‌کند و هوش احقاق حق و حق‌گذاری را به همراه خشوع به انسان می‌آموزد. محیط بازی، مکانی است که انسان تمام هوش و حواس خود را بر نحوه صحیح انجام دادن آن متمرکز و با تمام وجود، آن را حس می‌کند و از آن لذت می‌برد.